

Eksperimentalni rimski kamp Poetovio

Historia (est) magistra vitae

Zgodovina je učiteljica življenja

(Aplikativni inovacijski predlogi in projekti)

Slika 1: Rimski kamp na Štukih.

(Vir: <http://airth.global/depositview.aspx?dpid=8625&lng=sl>).

Avtorici: Neja Gajzer, Ela Holc

Mentorica: Dr. Renata Debeljak

Somentor: Andrej Klasinc, univ. dipl. ekon.

Ptuj, 2020

ZAHVALA

Pri raziskovalni nalogi bi se radi na prvem mestu zahvalili najini mentorici dr. Renati Debeljak, prof. slovenščine, ki je verjela v naju in nama pomagala ter naju usmerjala. Brez nje nama zagotovo ne bi uspelo pripraviti tako kvalitetne raziskovalne naloge.

Zahvaljujeva se Poetoviu LXIX – Društvu za rimsko zgodovino in kulturo za pomoč, somentorju Andreju Klasincu, univ. dipl. ekon., da si je vzel čas za naju, odgovoril na najina vprašanja in dopolnil najine ideje. Zahvala gre tudi mag. Vojku Jurgecu, prof. angleščine, za angleški prevod povzetka in učitelju Petru Majcnu za tehnično pomoč.

Vzpodbuda s strani ljudi, ki na Ptuju že dalj časa uspešno delujejo na zgodovinsko-kulturnem področju, je bila več kot dobrodošla.

POVZETEK

V inovacijskem projektu z naslovom *Eksperimentalni rimski kamp Poetovio* sva želeli prikazati novost na področju raziskovanja rimske zgodovine.

Ptuj je v lanskem letu (2019) praznoval 1950 let svoje prve pisne omembe in tako pomemben dogodek, ki se je zgodil leta 69 n. št., ko je rimski zgodovinar Tacit prvič zapisal ime Poetovio, smo na Ptuju obeležili z najrazličnejšimi razstavami, prireditvami, muzikalom Poetovio, izdajo knjig idr.

Ptuj je torej zrastel na temeljih rimskega mesta, o čemer danes priča bogata arheološka zbirka. Ob tem pa na Štukih že nekaj let nastaja edinstven projekt – Rimski kamp Poetovio, ki se razprostira na več hektarjih. Kamp predstavlja posebnost v Sloveniji, saj česa podobnega še nimamo. Da pa le-ta ne bi bil sam sebi namen ali morda zgolj služil kot muzej na prostem, sva se ob prvem obisku le-tega odločili umestiti v ta prostor inovacijski projekt, ki bi obiskovalcem vseh starosti omogočil spoznavati rimsko zgodovino na eksperimentalen način – torej da udeleženci ne bi bili zgolj pasivni opazovalci in poslušalci, ampak aktivni ustvarjalci, ki bi se v raznolikih delavnicah poučili o rimski kulinariki, arhitekturi, gradbeništvu, pisavi, književnosti, bojevanju, mitologiji idr.

V teoretičnem delu sva opisali Ptuj v rimskem času, predstavili sva projekt Rimske igre in Rimski kamp Poetovio.

V empiričnem delu sva predstavili vsebino eksperimentalnega rimskega kampa, sestavljenega iz raznolikih delavnic. Izdelali sva letak z vsemi potrebnimi informacijami ter ga razposlali vsem slovenskim osnovnim in srednjim šolam, saj tak projekt ni samemu sebi namen, ampak je namenjen poučevanju, raziskovanju in spoznavanju rimske zgodovine »in situ«.

KLJUČNE BESEDE: Ptuj, Rimljani, Poetovio, Primus, Eksperimentalni rimski kamp.

ABSTRACT

In an innovation project entitled 'Poetovio Experimental Roman Camp', the authors want to showcase a novelty in the field of Roman history research.

In 2019, Ptuj celebrated 1950 years since it was first mentioned in writing by the Roman historian Tacitus. This important event has been acknowledged by various exhibitions, events, Poetovio musical, book publications and more.

Ptuj was set up on the foundations of a Roman city, which is evident by its rich archaeological collection. At the same time, a unique project has been underway in Štuki for several years - the Poetovio Roman Camp, which spans on several hectares of land. The campsite is quite unique as there is nothing alike to be found in Slovenia. The authors decided to place their innovation project within the camp so that the camp would not only serve as an open-air museum, but it would let visitors of all ages learn about Roman history in a more experimental way. This would allow the participants not only to be passive observers and listeners but active creators who would learn about Roman cuisine, architecture, construction, writing, literature, warfare, mythology, etc. in various workshops.

The theoretical part of this innovation project presents Ptuj in Roman times, the project Roman Games and the Poetovio Roman Camp.

The empirical part presents the contents of the Experimental Roman Camp consisting of various workshops. The authors have created a leaflet with all the necessary information, which they distributed to all Slovenian elementary and secondary schools as such project is intended for visitors to learn, research and get to know Roman history "in situ".

KEYWORDS: Ptuj, Romans, Poetovio, Primus, Experimental Roman Camp.

KAZALO VSEBINE

1 UVOD	7
1.1 Namen in cilji naloge	11
1.2 Struktura naloge	11
1.3 Metode dela	11
1.4 Hipoteze	12
2 TEORETIČNI DEL	13
2.1 Ptuj in Rimljani.....	13
2.1.1 Obdobje generala Markusa Antoniusa Primusa	15
2.2 Poetovio LXIX – Društvo za rimsko zgodovino in kulturo Ptuj	16
2.3 Rimske igre	16
2.4 Rimski kamp Poetovio	17
2.4.1 Ciljne skupine.....	18
2.4.2 Dejavnosti.....	18
2.4.3 Načrti za prihodnost.....	19
2.4.4 Rimski kampi po Sloveniji.....	19
3 INOVACIJSKI PROJEKT – <i>Eksperimentalni rimski kamp Poetovio</i>	20
3.1 Načrtovanje projekta	20
3.2 Program projekta	20
3.3 Uresničitev in preizkušanje projekta.....	21
3.3.1 KIPARSKA DELAVNICA (izdelava medaljonov, štampljk, amfor ...)	22
3.3.2 RISANJE IN SLIKANJE RIMSKIH MOTIVOV, STAVB, AMFOR	23
3.3.3 RIMSKA KULINARIKA	24
3.3.4 RIMSKE LEGIJE IN BOJEVANJE.....	24
3.3.5 VEROVANJE IN BAJESLOVNA BITJA	25
3.3.6 RIMSKA ARHITEKTURA IN GRADBENIŠTVO	26
3.3.7 PRAVLJICE STAREGA RIMA	27
3.3.8 LATINŠČINA IN RIMSKA PISAVA	27
3.3.9 RIMSKI PLESI IN GLASBA.....	28
3.3.10 IZDELAVA RIMSKIH MEČEV IN ČELAD IZ KARTONA.....	28
3.3.11 IZDELAVA ŠČITOV IZ KARTONA	29
3.3.12 VOJAKI IZ KARTONA	29
3.3.13 NAKIT.....	30
3.3.14 OPEKARSTVO	30
3.4 Povabilo slovenskim šolam.....	31
3.5 Predstavitev projekta v povezavi s spletnimi stranmi.....	31
4 ZAKLJUČEK	32
5 VIRI IN LITERATURA	35
5.1 Spletna literatura in viri	35

KAZALO SLIK

Slika 1: <i>Rimski kamp na Štukih</i>	1
Slika 2: <i>Žig</i>	7
Slika 3: <i>Kuverta in osebna znamka</i>	7
Slika 4: <i>Rimski tabor</i>	7
Slika 5: <i>Razstava »Zgodbe našega mesta«</i>	8
Slika 6: <i>Mednarodni otroški likovni natečaj »Rimljani«</i>	8
Slika 7: <i>Premiera muzikala Poetovio</i>	9
Slika 8: <i>Ponovitev v Dominikanskem</i>	9
Slika 9: <i>Predstavitve knjige Rimski vojska v republiki in cesarstvu ter rimski vojaški nagrobniki iz Petovione</i>	10
Slika 10: <i>Knjiga Rimski vojska v republiki in cesarstvu ter rimski vojaški nagrobniki iz Petovione</i>	10
Slika 11: <i>Razstava Osrčje Petovione</i>	10
Slika 12: <i>Park Panorama</i>	14
Slika 13: <i>Orfejev spomenik na Slovenskem trgu</i>	14
Slika 14: <i>Ostanki III. mitreja na Ptuju</i>	15
Slika 15: <i>Markus Antonius Primus</i>	16
Slika 16: <i>Rimski kamp Poetovio</i>	18
Sliki 17 in 18: <i>Pozdrav v rimskem kampu Poetovio s strani vojakov in Klasusa</i>	21
Sliki 19 in 20: <i>Izdelava medaljonov iz gline</i>	22
Sliki 21 in 22: <i>Izdelava amfor, oljenk in druge posode iz gline</i>	23
Slike 23, 24, 25 in 26: <i>Slikanje rimskih motivov z ogljem in svinčnikom</i>	23
Slika 27: <i>Stalna in največja razstava replik rimskih amfor v Sloveniji</i>	24
Slika 28: <i>Vestralke iz Hajdine pri pripravi malice</i>	24
Sliki 29 in 30: <i>Rimski vojaki med predstavitvijo bojevanja</i>	25
Slika 31: <i>Učenci med mečevanjem</i>	25
Slika 32: <i>Učenci v bojni postavi</i>	25
Slika 33: <i>Spoznavanje rimskega politeizma in bajeslovnosti</i>	26
Sliki 34 in 35: <i>Spoznavanje rimske arhitekture in gradbeništva</i>	26
Slika 36: <i>Fontana v notranjosti domusa</i>	27
Sliki 37 in 38: <i>Spoznavanje rimskih pravljic</i>	27
Slika 39: <i>Učenci pišejo v latinščini</i>	28
Sliki 40 in 41: <i>Učenci med rimskim plesom</i>	28
Slika 42: <i>Izdelovanje mečev iz kartona</i>	29
Slika 43: <i>Izdelovanje vojakov iz kartona</i>	29
Slika 44: <i>Izdelovanje ščitov iz kartona</i>	30
Slika 45: <i>Prikaz opekarstva ob zakurjeni rimski peči</i>	30
Slika 46: <i>Zadovoljstvo v naših očeh ob zaključku eksperimentalnega rimskega kampa</i>	34

1 UVOD

Lansko leto je bilo za Ptuj posebej pomembno, saj smo z ogromno dogodki obeležili 150. obletnico prve pisne omembe mesta pod sloganom »Vivat Poetovio!« Ob tako pomembni obletnici so se v mestu odvili večji dogodki, med njimi tudi osrednja slovesnost ob občinskem prazniku. V času letošnjega praznovanja se je v mestu zvrstilo prav tako veliko manjših, spremljivalnih prireditev. Pa da omeniva le nekatere:

- Na pobudo Filatelističnega društva Ptuj so se na Mestni občini Ptuj odločili, da v počastitev 150-letnice prve pisne omembe Ptuja v antičnem viru izdajo priložnostni žig in kuverto ter osebno znamko. Na žig so umestili logotip 150-letnice ter datum izdaje 2. 8. 2019, ko je bila osrednja slovesnost ob jubileju.¹

Slika 2: Žig.

Slika 3: Kuverta in osebna znamka.

(Vir: <https://ptujinfo.com/novica/lokalno/ptuj-je-ob-150-letnici-prve-pisne-omembe-dobil-svojo-postno-znamko/87103?page=0%2C0%2C10>).

- V Poetovio LXIX – Društvo za rimsko zgodovino in kulturo Ptuj razvijajo že nekaj let program, imenovan Rimske igre. Dogajanje je terminsko postavljeno v drugo polovico avgusta. Lanskoletne XII. RIMSKE IGRE so bile prav tako v počastitev 150. obletnice prve pisne omembe Ptuja. Projekt rimske igre temelji na nadgrajevanju. V letih 2008–2012 so bile pripravljene osnove za širjenje zgodb in dogodkov. V letu 2016 so odprli novo lokacijo na Štukih in jo imenovali Rimski kamp Poetovio, ki je inovativni projekt prikaza življenja v starem Rimu.²

Slika 4: Rimski tabor.

(Vir: <https://discoverptuj.eu/dogodki/event/ptujske-rimske-igre-2019/>).

¹ <https://www.vivatpoetovio.si/ob-letosnjem-jubileju-tudi-priloznostni-zig-in-kuverta-ter-osebna-znamka/>

² <http://www.rimskeigre.si/index.php/o-nas>

- Na Mestni občini Ptuj je prav tako vzknila ideja, da se prazne izložbe v starem mestnem jedru zapolnijo z likovnimi deli učenk in učencev ptujskih osnovnih šol. Z razstavo »ZGODBE NAŠEGA MESTA« smo obudili zgodbe, legende, zgodovino in kulturno dediščino našega prelepega mesta. Osnovnošolci smo ustvarjali rimske legionarje, saj vemo, da je bilo mesto v tem času eno izmed najpomembnejših vojaških postojank, in rimske bogove (Mitra, Jupiter, Junono, Minervo ...), ki so narekovali življenje in bdeli nad prebivalci mesta. Z lepimi likovnimi izdelki smo obogatili izložbe v Murkovi ulici in na Slovenskem trgu. Otvoritev razstave je bila v sredo, 5. junija 2019 in si jo je bilo mogoče ogledati do meseca septembra 2019. Osnovnošolci smo tako prikazali, kako so živeli v antični Petovioni, izdelali predmete, ki so jih uporabljali pri vsakdanjem življenju, kako so verovali ter kako so se borili.³

Slika 5: Razstava »Zgodbe našega mesta«. ⁴

(Vir: <https://www.olgica.si/2019/06/08/razstava-zgodbe-nasega-mesta/>).

- V Galeriji Magistrat v Mestni hiši Ptuj smo imeli od 15. maja do 14. junija priložnost, da smo si lahko ogledali razstavo nagrajenih del mednarodnega otroškega likovnega natečaja Vrtca Ptuj »Rimljani«, ki so ga tudi naši najmlajši povezali s 1950. obletnico prve pisne omembe Ptuja. Sodelovali so ne samo otroci slovenskih vrtcev, temveč tudi otroci iz Hrvaške, Avstrije, Nemčije in Turčije. Natečajna komisija je prejela 170 likovnih del, med katerimi je pod vodstvom Tomaža Plavca izbrala 21 najboljših, katerih avtorji so prejeli priznanja in praktične nagrade, ki jih je prispevalo Poetovio LXIX – Društvo za rimsko zgodovino in kulturo Ptuj.⁵

Slika 6: Mednarodni otroški likovni natečaj »Rimljani«.

(Vir: <https://www.petv.tv/novice/kultura/otroski-likovni-natecaj-rimljani/>).

³ <https://www.vivatpoetovio.si/odprtje-razstave-zgodbe-nasega-mesta/>

⁴ <https://www.olgica.si/2019/06/08/razstava-zgodbe-nasega-mesta/>

⁵ <https://www.vivatpoetovio.si/otvoritev-razstave-mednarodnega-otroskega-likovnega-natecaja-rimljani/>

- Na OŠ Ljudski vrt Ptuj so ob 1950-letnici Ptuja pripravili celoletni projekt, v katerega so bili vključeni vsi učenci in učitelji šole. Dejavnosti so zasnovali tako, da so v vseh razredih od 1.–9. počastili častitljivo obletnico prve omembe našega mesta.⁶
- Na Gimnaziji Ptuj je 7. 2. 2019 v kulturni dvorani potekala PREŠERNIJADA. Prešernijada je javna prireditev, ki jo Gimnazija Ptuj pripravi ob slovenskem kulturnem prazniku. Uvodni del lanskoletne že 4. prireditve je bil zgodovinsko obarvan zaradi dveh razlogov, in sicer zaradi 150-letne tradicije Gimnazije Ptuj ter zaradi jubileja prve pisne omembe našega mesta.⁷
- Na OŠ Olge Meglič smo se odločili, da bomo ta zgodovinsko izjemen dogodek obeležili z muzikalom. Pripravili smo dve uprizoritvi muzikala z naslovom Poetovio. Prvič smo ga predstavili v torek, 18. junija 2019, na dvorišču Minoritskega samostana Ptuj, njegova ponovitev pa je bila 3. oktobra 2019 v Dominikanskem samostanu Ptuj. Na muzikal smo se učenci začeli intenzivno pripravljati že takoj v začetku šolskega leta 2018/2019, saj se je ideja zanj rodila že meseca maja 2018. Muzikal je delo celoletnega truda učencev pod vodstvom naših odličnih mentorjev, še posebej velja izpostaviti avtorico muzikala učiteljico slovenščine dr. Renato Debeljak in avtorico glasbe učiteljico solo petja vokalne šole Arsana gospo Ano Delin. Pod njunim mentorstvom smo na odru skozi glasbo, igro in ples prikazali, kako je sploh prišlo do imena Poetovio. Seveda nam ta projekt ne bi uspel brez podpore Mestne občine Ptuj, društva za glasbeno umetnost Arsana, Vrtca Ptuj in Poetovia LXIX – Društva za rimsko zgodovino in kulturo Ptuj. Vlogo Primusa je prevzel Patrik Desku, v vlogi Flavie se je izkazala Zaja Postružnik, piko na i pa so prispevali več kot odlični solisti, in sicer Neja Gajzer, Nuša Arnuš, Emma Sartor, Matic Rutar, v prvi uprizoritvi pa takrat še devetošolka Naja Fridl. V prvi uprizoritvi je vlogo cesarja Vespazijana prevzel celo sam gospod Andrej Klasinc, predsednik programskega sveta praznovanja 1950-letnice prve pisne omembe Ptuja. Muzikal je v mesecu juniju in oktobru požel stoječe ovacije gledalcev. Olgičarji smo dokazali, da smo iz pravega testa.

Slika 7: Premiera muzikala Poetovio (Minoritski samostan Ptuj).

Slika 8: Ponovitev v Dominikanskem samostanu Ptuj.

(Vir: <https://www.olgica.si/2019/10/08/muzikal-poetovio-tudi-drugic-spravil-obcinstvo-na-noge/>).

- V oktobru 2019 je izšla izpod peresa arheologa Ivana Tuška v počastitev 1950. obletnice prve pisne omembe mesta v antičnem literarnem viru knjiga *Rimska vojska v republiki in cesarstvu ter rimski vojaški nagrobniki iz Petovione*. Predsednik društva Andrej Klasinc je povedal, da je njena izdaja nadvse pomemben del praznovanja 1950 obletnice prve omembe Ptuja. V društvu so si zelo prizadevali, da bi izšla v jubilejnem letu. Petoviona se je namreč ustanovila in formirala na račun vojske, legiji 8. Avgusta in 13. Gemini, ki sta bili na tem prostoru skoraj 80 let. To je dalo močne

⁶ <https://www.vivatpoetovio.si/praznovanje-1950-letnice-prve-pisne-omembe-ptuja-na-os-ljudski-vrt-ptuj/>

⁷ <https://www.vivatpoetovio.si/presernijada/>

temelje za kasnejši razvoj mesta, ki se je razvilo v trgovsko in obrtno mesto. Tudi po zaslugi knjige Ivana Tuška bomo o našem mestu in Rimljanih govorili še veliko let, je prepričan Andrej Klasinc.⁸

Slika 9: Predstavitve knjige *Rimska vojska v republiki in cesarstvu ter rimski vojaški nagrobniki iz Petovione*.

Slika 10: Knjiga *Rimska vojska v republiki in cesarstvu ter rimski vojaški nagrobniki iz Petovione*.

(Vir: <https://www.tednik.si/kultura/18031-ptuj-knjiga-ivana-tuska-o-rimski-vojski-v-dopolnjeni-izdaji>).

- V decembru 2019 so v Pokrajinskem muzeju Ptuj – Ormož z razstavo *Osrčje Petovione* obeležili 1950. obletnico prve omembe Petovione v antičnem literarnem viru. Razstava temelji na novih arheoloških raziskavah rimskega mesta na zadnjem nepozidanem območju v središču Ptuja in predstavlja osrednji del antičnega mesta. Nedestruktivne – geofizikalne raziskave v kombinaciji s predhodnimi arheološkimi raziskavami so dale nove rezultate o poznavanju antične arhitekture, ulic, stavb, svetišč in trgov.⁹

Slika 11: Razstava *Osrčje Petovione*.

(Vir: <https://www.picuki.com/tag/ptujskigrad>).

- Naslednja aktivnost, ki smo jo na OŠ Olge Meglič izvedli, da počastimo ta zgodovinski dogodek, se je odvijala v petek, 11. oktobra 2019, ko smo v okviru Tedna kulturne dediščine imeli vsi učenci šole tehniški dan. Dan dejavnosti je potekal v rimskem kampu Poetovio LXIX. Kaj več o dnevu v kampu sledi v kasnejšem delu naloge v okviru predstavitve inovacijskega projekta.

⁸ <https://www.tednik.si/kultura/18031-ptuj-knjiga-ivana-tuska-o-rimski-vojski-v-dopolnjeni-izdaji>.

⁹ <https://pmpo.si/stalnice/osrcje-petovione/>

1.1 Namen in cilji naloge

Na Štukih raste že nekaj let območje rekonstrukcije rimskega kampa z rimsko pečjo, osrednjo zgradbo – domusom¹⁰ idr.

Da ta prostor ni sam sebi namen, ampak bi se ga dalo izkoristiti za spoznavanje rimske zgodovine, kulture, arhitekture idr., sva ugotovili že ob prvem obisku, ko sva si ogledali otvoritev rimskih iger 2019. In posledično temu sva se odločili pripraviti inovacijski projekt *Eksperimentalni rimski kamp Poetovio* z namenom v rimskem kampu Poetovio razviti eksperimentalni rimski kamp za učence OŠ in dijake SŠ, katerega bi se le-ti udeležili, aktivno sodelovali, se poučili, na različne načine raziskovali in tako osvajali znanja antične – rimske zgodovine.

Z inovacijskim projektom želiva doseči naslednje cilje:

- Učence in dijake iz celotne Slovenije povabiti v edinstven projekt, v okviru katerega ne gre za muzej na prostem, ampak za eksperimentalno delo, katerega del so obiskovalci kot aktivni raziskovalci sami.
- Učencem in dijakom približati rimsko zgodovino tako, da se učijo in odkrivajo le-to sami preko delavnic.
- Učence in dijake seznaniti, kako je prišlo do prve pisne omembe mesta Ptuja, kako pomembno, razvito in veliko mesto je bil Ptuj v rimskem času.

1.2 Struktura naloge

Naloga je sestavljena iz teoretičnega in projektne delo.

V prvem (teoretičnem) delu sva predstavili namen in cilje naloge ter njeno strukturo, metodologijo dela, s katero sva si pomagali pri izdelavi naloge, in temo oz. področje, ki naju je zanimalo.

V drugem (projektne) delu je predstavljen inovacijski projekt *Eksperimentalni rimski kamp*, in sicer načrt, vsebina, delavnice, rezultati idr.

1.3 Metode dela

Pri izdelavi inovacijskega projekta sva uporabili različne metode dela:

- Najprej sva se z mentorico posvetovali, si organizirali delo ter si izdelali okvirni načrt nadaljnega dela.

¹⁰ V antičnem Rimu je bil domus (množina *domūs*) vrsta hiše, ki so jo zasedali višji sloji in nekateri premožni svobodni ljudje med republikanskim in imperialnim obdobjem. Najden je bil v skoraj vseh večjih mestih po celotnem rimskem ozemlju. Beseda *dom* v sodobnih slovanskih jezikih pomeni dom in je sorodna latinski besedi, ki sega nazaj v protoindoevropski jezik. Skupaj z *domus* v mestu si veliko najbogatejših družin v starem Rimu lasti tudi ločeno podeželsko hišo, znano kot *villa*. Mnogi so se odločili živeti predvsem ali celo izključno v svojih vilah; ti domovi so bili na splošno precej obsežnejši po velikosti in na več hektarjih zemlje zaradi več prostora zunaj obzidanega in utrjenega mesta (Frazer 1998: 64).

- V knjižnici sva zbirali literaturo, kot so strokovne knjige, brošure, prospekti, in iz le-teh poiskali osnovne informacije o Rimljanih na Ptuju.
- Podatke sva iskali tudi na medmrežju.
- S somentorjem g. Klasincem sva opravili intervju, da bi dobili vse potrebne podatke o začetkih rimskih iger na Ptuju in o rimskem kampu. Rimski kamp, kot sva že v uvodu zapisali, sva tudi pred začetkom dela obiskali.
- Del dela je potekal tudi na terenu, in sicer ko smo kot celotna šola najin inovacijski projekt tudi izvršili oz. uresničili. Takrat sva aktivno sodelovali tako pri organizaciji, kot tudi kot opazovalki.
- Z metodo sinteze sva pojasnjevali rezultate analize dela.
- Zastavljene hipoteze sva potrdili ali ovrgli s pomočjo metode sklepanja (na podlagi pridobljenega znanja).

1.4 Hipoteze

Pri empiričnem (projektne) delu naloge sva si postavili naslednje hipoteze:

H1 Eksperimentalni rimski kamp Poetovio ni zgolj muzej na prostem, ampak ponuja eksperimentalen vpogled v življenje in kulturo Rimljanov na naših tleh.

H2 Eksperimentalni rimski kamp Poetovio bi na Ptuju obogatil turistično ponudbo, predvsem pa bi zaradi specifične tematike privabil v naše mesto otroke in mladostnike iz celotne Slovenije.

H3 Eksperimentalni rimski kamp Poetovio na Ptuju s poučno vsebino, kreativnimi in ustvarjalnimi tematskimi delavnicami o Rimljanih, njihovi kulinariki, oblačilih, pisavi in govoricah, navadah in običajih, glasbi, načinu bojevanja itd. je v Sloveniji edinstven oz. še v takšnem obsegu in sestavi ne obstaja.

2 TEORETIČNI DEL

2.1 Ptuj in Rimljani

Arheološki predmeti, najdeni na območju Ptuja, nam dokazujejo, da so tukaj živeli ljudje že sredi prve polovice drugega tisočletja pred našim štetjem. Naselbina je bila na Gradu, vendar je zelo hitro propadla, verjetno zaradi drugih plemen, ki so potovala skozi to območje. Po prihodu Keltoev je ponovno prišlo do močne naselitve, vendar so bile keltske naselbine uničene s poznejšo gradnjo rimskega Poetovia, ki je zavzemal več prostora. Ime Poetovio je keltskega ali celo ilirskega jezikovnega porekla. Po državljanskih vojnah je rimska država ponovno osvajala in čeprav je cesar Avgust prodrli do Donave, je utrdil mejo na Dravi. Na Ptujju je bila na desnem bregu Drave stacionirana osma legija (legio Augusta), za njo pa trinajsta legija (legio Gemina). Postavitev vojaškega tabora ob prehodu čez Dravo je omogočila priseljevanje civilistov, predvsem obrtnikov, rokodelcev in trgovcev. Zraven le-teh pa so prihajali tudi vojaški veterani, ki so se pričeli ukvarjati s kmetijstvom. Drava je bila že od pozne bronaste dobe stik z vzhodom in je ljudstva povezovala in obenem tudi ločevala. Na področju kasnejše rimske kolonije poznamo v prazgodovini vedno dvojno poselitev: na levem rečnem bregu (grajski grič, Rabelčja vas) in na desnem bregu (Hajdina). Tudi neposredno pred prihodom Rimljanov je enak položaj: na eni strani je poseljena Hajdina (najdba keltske lončarske peči), na drugem rečnem bregu pa Panorama in grajski grič (slučajne najdbe). Po nekaterih predvidevanjih naj bi naselbina na levem rečnem bregu nosila ime Poetovio. Rimljani so poleg legijskega tabora zgradili še naselje najrazličnejših obrtnih delavnic (canabae), ki so bile potrebne za vzdrževanje vojske. Takšna trodelna poseljenost, naselje staroselcev, legijski tabor in canabae, je značilnost večine obrambnih rimskih postojank ob Donavi. Ta način poselitve se ni spremenil niti v času cesarja Klavdija, ko je legijo VIII. Augusto zamenjala legija XIII. Gemina (<https://sl.wikipedia.org/wiki/Ptuj>).

Kot piše Petrassek v *Pettau*, je Ptuj prvič omenjen pri historiografu Tacitu, in sicer je omemba povezana z izvolitvijo Vespazijana za cesarja. Tukaj so se namreč zbrali vojaški poveljniki s Podonavja, ki so bili nezadovoljni z vladanjem cesarja Vitelija (Petrassek, 1992).

Po letu 102, ko je bila trinajsta legija (Gemina) premeščena na Donavo, je Ptuj dobil status civilnega središča in naziv Colonia Ulpia Traiana Poetovio. Preseljevanja ljudstev so začela v drugi polovici 3. stoletja pritiskati na rimski imperij, ki se pa ni mogel vojaško upirati, predvsem zaradi gospodarskega razvoja. Med prodiranjem Vzhodnih Gotov proti Italiji je bil leta 378 porušen. Preživeli prebivalci so se utrdili na grajskem griču in na Panorami (Brance in Ciglencečki, 1988).

Na območju Ptuja je bilo odkritih precej najdišč iz rimskega obdobja, saj je Ptuj največji razcvet doživel prav v tem zgodovinskem obdobju. Na območju Rabelčje vasi, ki zajema slabo tretjino rimskega mesta Poetovio, je bilo v dveh stoletjih več kot 160 arheoloških odkritij in raziskav. V zadnjih štirih desetletjih so tu potekala obsežna zaščitna raziskovanja, ki so razkrila številne prazgodovinske ostanke ter vzhodno, obrtniško četrt antičnega mesta z glavno cesto in razsežnimi grobišči. Tudi arheološko bogastvo Panorame je izrednega pomena. Panorama je bila obljudena že od bronaste dobe dalje (naselbine, grobišča). Središče rimskega mesta se je z Vičave širilo na vzhodno pobočje Panorame. Stavbe so imele bogato notranjo opremo: mozaike, hipokavste (talno ogrevanje), štukaturo, freske. Najdene so bile terme, severno pobočje Panorame je prečil vodovod, ki je dovajal vodo z Vurberka. Odkriti so bili še sledovi obrtniških dejavnosti (livarstva, lončarstva in steklarstva). Posvetilni kamni, ki so jih med drugimi postavljali pomembni mestni uradniki, pričajo, da so bila na Panorami umeščena svetišča različnih božanstev, tudi najpomembnejše Jupitrovo. Na vrhu, kjer se je mesto že končalo, je bilo v 2. in 3. st. pokopališče z velikimi marmornimi nagrobnimi spomeniki. Eno prvih arheoloških odkritij na Panorami predstavlja leta 1841 najdeni oltar, ki ga je Gaj Petronij Hrizer posvetil Jupitru Depulzorju (odvračalcu zla), bogu, čaščenemu predvsem v provincah Norik in Panonija. Oltar je danes vzidan v Mestni stolp (Hoffiler in Saria, 1938).

Slika 12: Park Panorama.
(Vir: http://www.ptuj.si/pdf/park_panorama.pdf).

Orfejev spomenik stoji na Slovenskem trgu v mestu Ptuj. Marmorni nagrobnik so postavili v 2. stoletju mestnemu županu Marku Valeriju Veru v takratni rimski provinci Gornji Panoniji. Visok je 5 metrov in širok 1,8 metra.

Slika 13: Orfejev spomenik na Slovenskem trgu.
(Vir: https://sl.m.wikipedia.org/wiki/Slika:Ptuj_-_Orfejev_spomenik_1.jpg).

Od vseh religij vzhodnega izvora pa se je v mestu najbolj razširil mitraizem. Poetovio spada med tri najmočnejše centre te religije v Spodnji Panoniji. Prvi začetki sodijo morda že v Hadrijanov čas. Ker so v mitraizem vstopali lahko le moški, so ob mitrejih stali običajno še templji raznih božanstev, ki so jih častile predvsem ženske. Mitraizem je mistična vera, ki ima korenine v daljni Sumeriji, temeljila pa je na cikličnem menjavanju življenja in smrti, na boju med dobrim in zlom ter na moči odrešenjske daritve. Na Ptujju je bilo odkritih kar pet izjemnih svetišč boga Mitre (Brance in Ciglencečki, 1988).

Slika 14: *Ostanki III. mitreja na Ptuju.*

(Vir: <https://discoverptuj.eu/mitraizem-in-mitrova-svetisca-mitreji-na-ptuju/>).

2.1.1 Obdobje generala Markusa Antoniusa Primusa

Mark Antonij Primus (Marcus Antonius Primus) je bil senator in general rimskega imperija ter širši javnosti znan kot utemeljitelj Poetovia (Gombač, 2011). Primus je bil rojen v Toulousu v Franciji domnevno med letoma 20 in 25 n. št. v času vladavine Tiberija.¹¹

V letu 60, v času vlade Nerona, je Primus postal pretor, kar pomeni najvišji predstavnik sodne oblasti ali višji uradnik, izvoljen za eno leto. Leto kasneje je bil vpleten v škandal, ki ga je odkril senat Valerij Fabijan. Senat je Prima obsodil po zakonu lex cornelia de falsis, ker je prijatelju krivo pričal. Primus je moral v izgnanstvo, njegovo imetje pa je bilo zaseženo. Leta 68 se Antonij Primus ponovno pojavi v središču pozornosti zaradi državljanske vojne. Pred koncem tega leta ga je cesar Galba poklical v Senat in mu poveril vodstvo legije. Ko se je na političnem prizorišču pojavil Vitelij, ki je bil za cesarja oklican 24. aprila leta 69, je Vitelij za Primusa postal smrtni sovražnik. Vitelija in Germane je Primus imel za »barbare«. Vitelij je do smrti 22. decembra leta 69 vladal le osem mesecev. Njegov vzpon na prestol so izpodbijale legije v vzhodnih provincah, ki so za cesarja razglasile Vespazijana. Vitelijevo vojsko je porazil general Mark Antonij Primus, ki je prišel pred Kremono iz Poetovia. Ko je Vitelij spoznal, da je izgubil podporo, je bil pripravljen odstopiti, vendar so ga Primusove čete v Rimu 22. decembra leta 69 ujele in ubile. Tacit pravi, da naj bi Vitelij Primusu celo ponudil roko svoje hčere, veliko doto in ogromno bogastvo. Ponudba, ki jo je cesar dal v obupanem položaju, je pri Primusu vzbudila le prezir.

Kakor je bila politična in vojaška kariera Antonija Primusa bliskovita, se je po treh ali štirih mesecih tudi končala. Primusu vojaških sposobnosti ni nihče ni oporekal. Vojakov ni samo hvalil, ampak jim je znal povedati tudi resnico. Kot politik ni bil nič drugačen od drugih, še posebej zato, ker je načrtno izbral svojo stran. Imel je dve veliki pomanjkljivosti, in sicer je bil kot človek izredno nečimrn, saj je zviška in s prezirom gledal na druge, in grabežljiv.

Mucijan in Vespazijan sta ga počasi in častno odstranila iz prvih vrst politične scene. Antoniju Primusu je ostal naziv senator. Na stara leta se je posvetil leposlovju in se vrnil v rodni Toulouse, kjer naj bi v zadnjih letih vladanja Domicijana užival dolgo in srečno starost.¹²

¹¹ <https://www.vivatpoetovio.si/zgodovina/znane-osebnosti-rimske-petovione-mark-antonij-primus/>

¹² <https://www.vivatpoetovio.si/wp-content/uploads/MARK-ANTONIJ-PRIMUS.pdf>

Slika 15: Markus Antonius Primus.

(Vir: <https://www.augustins.org/en/les-collections/sculptures/xvii-xviii/panorama-des-oeuvres/-/oeuvre/27969>).

2.2 Poetovio LXIX – Društvo za rimsko zgodovino in kulturo Ptuj

Po izvedbi drugih rimskih iger v letu 2009 se je pričela formirati ideja o nevtralnem združenju oziroma koordinacijski obliki za izvedbo rimskih iger, ki so se v tistem času odvijale in razvijale v Termah Ptuj. Ker je zgodba oziroma projekt v zelo kratkem obdobju dobil zagon in širitev, je v očeh zunanje javnosti ostajal kot projekt Term Ptuj, vendar je imel mnogo širšo zgodbo v predstavitvi bogate zgodovine našega mesta. Tako je neformalna oblika društva delovala že v letu 2010, formalno pa se društvo registrira v začetku leta 2012. Andrej Klasinc, predsednik društva, pravi: *»Želel sem formirati nevtralnno obliko organizacije, ki se bo lahko neomejeno razvijala v naslednjih letih, brez pripisa »tržni produkt ene organizacije«. Verjamem, da bo oblika društva primerna še za desetletje razvoja rimskih iger.«*

2.3 Rimske igre

V zadnjih desetih letih smo na Ptuj razvili koncept predstavitev rimskega obdobja na sodoben festivalski način. Rezultat teh aktivnosti so tradicionalne Rimske igre, ki so postale prepoznaven dogodek v državi in izven meja.

Osnovna ideja, predstaviti zgodovinsko obdobje v čim bolj pristni obliki v poletnem času, je bila dobra odločitev. Na začetku smo pozvali skupine, ki sodelujejo na kurentovanju, da se nam pridružijo v poletni obliki festivala. Odziv je bil neverjeten, saj smo že pri drugih igrah zbrali skoraj 600 udeležencev, ki so si sami, po naših navodilih, sešili obleke. Pri prvih treh izvedbah rimskih iger je bilo veliko neodobranja s strani stroke, ki pa je v vsem tem izražala svoj strah, ozkoglednost in neprilagodljivost novim modernim evropskim trendom na področju predstavitve kulturne dediščine.

V prvih letih smo vzpostavili kontakte, ki so z leti postali prave prijateljske vezi. Kolegi iz Varaždinskih toplic, Pule, Zagreba, Beograda, Niša, Splita, Ogleja, Lipnice, Sombateja, Dunaja idr. so postali stalnica naših prireditev, sami pa smo jim vračali obiske in gostovanja. V dvanajstih letih smo angažirali več kot 800 udeležencev (večinoma so člani skupin, ki sodelujejo na kurentovanju, nekaj pa je popolnoma novih skupin, ki jih zanima predstavitve zgodovinskega obdobja), ki so razdeljeni v 40 skupin z bolj ali manj definirano zgodbo in predstavitvijo.

Največji izziv je bil v obdobju 2013–2015, ko smo izvajali igre ob I. mitreju na Hajdini in obenem preoblikovali osnovni koncept iger tridnevnega veselja v edukativno zgodbo, zanimivo za vse generacije z velikim poudarkom na najmlajših in družinah.

V prihodnje imamo cilj Rimske igre postaviti v sam vrh eksperimentalne arheologije in jih narediti za enega največjih srečanj obujanja rimskega obdobja v tem delu Evrope.

V zadnjih letih je s podporo pristopila MO Ptuj, ki zagotovi tretjino potrebnih sredstev za organizacijo štiridnevnega dogodka z vsem spremljevalnim programom. Z bogatitvijo programa in povečevanjem skupin iz tujine se povečujejo tudi stroški. V prihodnje vidimo veliko priložnost pri financiranju s strani projektov in mednarodnih razpisov.

Ob Rimskih igrah smo razvili še Rimski tabor, Rimsko poroko in večerjo, ki so lahko velik tržni potencial. Rimska poroka in večerja sta produkta, ki jo lahko izvedemo na osnovi naše opreme in programa in sta prilagojena prostoru in naročniku.

Po tem uvajalnem obdobju se je porajala potreba po trajni predstavitvi rimskega obdobja, predvsem v turistično intenzivnem obdobju maj – oktober. Na osnovi pridobljenih izkušenj, navezav in nabavljene opreme je skoraj neracionalno organizirati samo eno prireditev (Rimske igre), temveč se s stalno postavitvijo omogočajo neslutene možnosti za širitev zgodbe in potencialne trženjske priložnosti, ki bi lahko zajele širše območje.¹³

2.4 Rimski kamp Poetovio

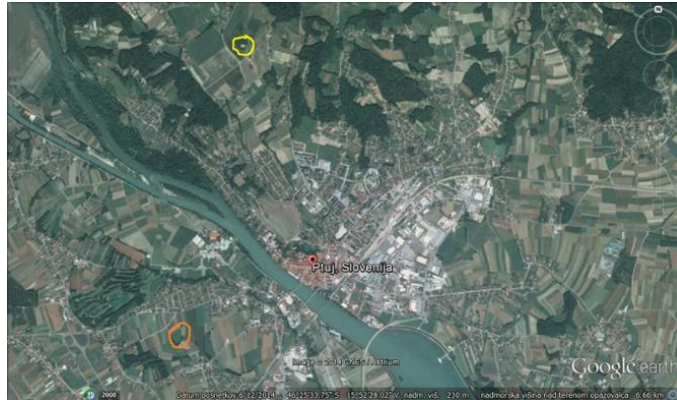
Rimski kamp Poetovio se je razvil na osnovi razvoja Rimskih iger. Andrej Klasinc je po izvedbi iger v letih 2013–2015 na Hajdini sprejel odločitev, da razvoj iger na najetem zemljišču v prihodnje ne bo mogoč, saj so igre izvajali na osnovi taborniškega sistema, ko po prireditvi vse pospraviš in ne ostane nič trajnega. V oktobru 2015 je sprejel odločitev o izgradnji Rimskega Kampa Poetovio na svojih zemljiščih na Štukih: *»Čez zimo 2015/2016 smo uredili prvi hektar zemljišča, pripravili projekt za izgradnjo opekarske peči in jo sezidali. Postavili smo tudi prvih deset korintskih stebrov, ki označujejo obdobje v prostoru, ter 11. 6. 2016 svečano otvorili Kamp. V avgustu istega leta smo izvedli devete Rimske igre na novem prizorišču.«*

V nadaljevanju razlaga gospod Klasinc, da je bil v obdobju izgradnje Kampa od jeseni 2015 do 2019 na celotnem projektu sam: *»Ker sem delal na svoji zemlji s svojim denarjem, je bilo, povedano odkrito, lažje, saj ni bilo nasprotovanj ne zavrnitev. Ni pa bilo lahko, ker sem bil prevečkrat sam za vse. Zavedam se, da je bilo v prvih letih potrebno storiti samostojne korake pri izvedbi in financiranju. Verjamem, da bo ideja odobravana s strani MO Ptuj, kakor tudi s strani pristojnih ministrstev, ki bodo v projektu prepoznali trajnostne pozitivne učinke.«*

Projekt Rimski kamp Poetovio je bil že na začetku dokaj definiran. V razvoju do danes je prišlo le do določenih lepotnih in logističnih popravkov. Idej in ciljev je veliko. Le-ti se bodo realizirali v odvisnosti od določenih dejavnikov, razvoj pa bo v vsakem primeru hiter. Osnovna ideja je ureditev stalnega tabora z rimsko tematiko, ki bo zajemal več segmentov družbe in bo na poučen način predstavil življenje pred 2000 leti ter najznamenitejše arheološke ostanke, predstavljene v obliki kopij in rekonstrukcij. Eksperimentalna arheologija bo osnovno vodilo vseh predstavljenih področij, predvsem štirih temeljnih obrti: opekarstvo, kovaštvo, tesarstvo in kamnoseštvo. Posegali bomo na področje prehrane, kmetijstva z zelišči, vrtnicami in vinsko trto, religije in vsakdanjih običajev.

¹³ Vse podatke tega poglavja nama je posredoval skozi intervju somentor Andrej Klasinc.

Rimski kamp Poetovio je inovativen projekt predstavitve rimskega obdobja, ko je bil Ptuj najmogočnejše mesto v celotni svoji zgodovini. Kamp se locira v neposredno bližino sedanjega mesta tako, da je iz centra dosegljiv tudi peš (2 km). Postavljen je na 4 ha zemljišč z južno lego in s pogledom na veduto Ptuj. Teren se blago vzpenja tako, da se lahko uredi terasasta razporeditev tematskih sklopov.

rumena – Rimski kamp Poetovio

oranžna – zemljišče Rimskih iger 2013–2015

Slika 16: Rimski kamp Poetovio.

(Vir: <https://www.google.com/maps/place/Rimski+kamp>)

2.4.1 Ciljne skupine

Rimski kamp Poetovio je nemenjem širokemu krogu obiskovalcev. Postal bo turistična atrakcija Ptuj, obenem bo ponujal različnim ciljnim skupinam tematsko raznovrstnost:

- Šolarji – sistemsko se bo potrebno posvetiti šolarjem, ki jih razdelimo v tri programske sklope po zahtevnosti. Na prvem nivoju se uredi otroško igrišče v rimskem stilu.
- Upokojenci – pri upokojencih se poudarijo zelišča in zdrav način življenja.
- Družine bodo deležne programov za vsakega člana, otroške delavnice, zelišča in prehrana (mama), življenje legionarjev (oče).

2.4.2 Dejavnosti

- Velik poudarek bo na keramični obrti, saj je imel rimski Poetovio več kot 150 raziskanih peči za žganje opeke ali keramike. Zato je že v prvi fazi zgrajena replika rimske peči po originalnih načrtih in merah (rimska peč, predstavljena »In situ«, Rimska ploščad, Ptuj). V Rimskem Kampu Poetovio bo tako v letu 2020 stekla proizvodnja opeke in tlakovcev, ki jih bomo izdelovali kot pred 2000 leti. Z opeko in tlakovci se bodo v prihodnjem obdobju gradili deli Kampa in pohodne poti. V naslednjih fazah bi prešli še k izdelavi lončene posode in amfor, ki so bile glavni transportni predmet. Izvajali bi delavnice, izobraževanja in znanstvene simpozije na temo keramična obrt.
- Kmetijstvo bo po površini obsegalo več kot 50 % celotnega Kampa. Zasadili bi zelišča, vrtnice in vinsko trto ter jih predelovali v različne produkte, ki bi bili na voljo tudi obiskovalcem. Vse bo pridelano na bilo osnovi brez sodobnih preparatov. Ustvarili bomo lastno semensko banko in ustvarili svojo blagovno znamko »Victus Imperium – Hrana imperija« in ponujali svoje vino Vinum, Mulsum in Conditum Paradoxum.
- Prehrana bo predstavljena tudi obiskovalcem, saj bomo vključili v osnovno ponudbo hrano in pijačo iz rimskega časa. Za to bi še z delavnicami in predstavitvami določenih društev dejavnosti nadgradili v kuhanju hrane, peki kruha, vinarstvu.

2.4.3 Načrti za prihodnost

Gospod Andrej Klasinc nama je predstavil načrte za prihodnost, ki niso zanimivi le za obogatitev turistične ponudbe na Ptuju, ampak tudi za širitev najinega tukaj predstavljenega projekta. Rimski kamp Poetovio bo do leta 2022 postal eden vodilnih prostorov z inovativno zgodbo, ki bo gostil veliko ciljnih skupin, tako enodnevnih obiskovalcev kot gostov, ki bodo v Kampu tudi bivali.

Ob navedeni postavitvi se odprejo neslutene možnosti za širitev ter pestrost dejavnosti in produktov:

- a) Povezave z ostalimi mesti v takratnem rimskem imperiju se lahko navezujejo na časovno obdobje ali vsebine (Rimski limes – obrambna linija, jantarjeva pot, trgovske poti, religija).
- b) Na spodnjem delu kampa se uredita dve veliki terasi za postavitve klasičnega avtokampa za cca. 40 kampirnih mest. Ob mejah se nasadi vinska trta, ciprese in lipe. Do naslednjega nivoja se spelje široka gramozna cesta 2,5 m.
- c) Uredi se samostojni vhod iz lokalne ceste, ki je na dolžini 40 m urejen kot leseno palisadno rimsko obzidje z opazovalnim stolpom in vhodnimi vrati.
- d) Nivo nad Forumom je namenjen vojski, kjer so postavljeni šotori in prostor za urjenje. Predvidi se prostor za 30 legionarjev. Ta nivo se lahko preoblikuje v nočitveni del, z možnostjo ureditve 10 bivalnih šotorov ali lesenih hišic, ki jih kasneje lahko tržimo kot glamping ponudbo.
- e) Najvišji nivo je namenjen duhovnosti, kjer se uredi Jupitrovo svetišče z večjim predstavitvenim prostorom. Zgornji nivo v velikosti 1 ha se tematsko uredi v letih 2021 in 2022.
- f) Zgornji nivo je urejen nad dovozno cesto in loči klasični avtokamp od tematskega rimskega kampa. Prvi del je namenjen obrti, in sicer opekarjev z repliko rimske peči, tesarjev in kovačev. Vsak od navedenih ima na voljo 100 m², na katerih se uredi proizvodni in predstavitveni del.
- g) Drugi del tematskega Rimskega kampa je namenjen kmetijstvu. Na cca. 600 m² se uredijo zeliščne grede približno 50 m² za posamezno zelišče. Na predelih desno od povezovalne ceste se uredijo terase za vrtnice in zelišča. Ob povezovalni cesti se zasadijo ciprese in lipe z razmakom 4 m. Škarpe med terasami se zasadijo z zelišči, večinoma s trajnicami.

2.4.4 Rimski kampi po Sloveniji

Ker sva v okviru projekta, ki sva ga pripravili in ga tukaj predstavili, želeli pogledati širše – torej raziskati, ali obstaja kje po Sloveniji podoben rimski kamp oz. kako je v naši državi razvita eksperimentalna arheologija takšnega tipa, sva za pomoč prosili tudi somentorja g. Klasinca, ki se že dolga leta s tem ukvarja in ki situacijo v Sloveniji najbolj pozna.

Gospod Klasinc je povedal, da v Sloveniji zagotovo nikjer podoben kamp s takšno tematiko in vsebino, ki temelji na eksperimentalni arheologiji, ne obstaja. In ravno to je bil tudi eden izmed razlogov, da sva se odločili narediti v nadaljevanju opisan projekt *Eksperimentalni rimski kamp Poetovio*.¹⁴

¹⁴ Vse podatke tega poglavja nama je posredoval skozi intervju somentor Andrej Klasinc.

3 INOVACIJSKI PROJEKT – Eksperimentalni rimski kamp Poetovio

Kot avtorici inovacijskega predloga se zavedava, da naše malo mesto ni pomembno le za nas »Ptujčane«, temveč za vse prebivalce Slovenije. Uvrščamo ga med najstarejša slovenska mesta, vendar se z nazivom najstarejše ne upamo z gotovostjo pohvaliti, saj prazgodovinska naselja niso bila mesta in starejše srednjeveške privilegije ima kar nekaj slovenskih mest. Zato pa se zavedava, da se moramo vsi, še posebej Ptujčani, potruditi vsak po svojih najboljših močeh, da ohranjamo kulturno dediščino in da se zavedamo, da nas ne bi bilo tukaj, na tem delu Slovenije, če ne bi bilo naši prednikov, med katere štejemo seveda tudi Rimljane. In vsi mi smo odgovorni, da predajamo dediščino naprej na naše zanamce ter da naša zgodovina ne zaide v pozabo. Oživiti rimsko življenje na tem koncu Slovenije je, kot da se katapultiramo 2000 let nazaj točno na to mesto, kjer je nekoč stalo mesto Poetovio. Zato sva se midve, šele osnovnošolki, odločili, da z najinim inovacijskim predlogom ponovno prebudiva rimsko življenje, šege in navade.

Na začetku, ko sva imeli zgolj idejo o inovacijski poti, je bilo potrebnega veliko razmišljanja o celotnem projektu. Brskali sva po spletu in iskali podobne poti, ki bi nama lahko bile navdih in v pomoč za oblikovanje najine poti. A žal take poti nisva našli, zato sva se lotili dela popolnoma od začetka. Želeli sva:

1. Da bi bil kamp namenjen osnovnim in srednjim šolam širom Slovenije.
2. Da bi kamp ponujal raznolike delavnice, na katerih bi bili otroci aktivni ustvarjalci in ne zgolj pasivni poslušalci rimske zgodovine.
3. Da bi kamp ponujal celosten vpogled v življenje Rimljanov.

3.1 Načrtovanje projekta

Raziskovalni del sva opravili tako, da sva se pogovarjali z ljudmi, ki že dalj časa na Ptuj delujejo na kulturno-zgodovinskem področju, med katerimi nama je bil v veliko pomoč predvsem najin somentor, gospod Andrej Klasinc, predsednik programskega sveta praznovanja 1950-letnice prve pisne omembe Ptuja. Tako sva dobili več podatkov o tem, kaj je na tem področju do sedaj že bilo storjenega, kaj po dosedanjih izkušnjah sodeč ljudi zanima in dobili neprecenljive predloge ter mnenje o najinem inovacijskem predlogu.

Težava, ki bi jo izpostavili na najini poti, so bili predvsem viri, na katere sva naleteli, saj so v večini zapisani na zelo zahtevnem, nama težko razumljivem nivoju oziroma za najino starostno obdobje velikokrat prezahtevno. Pogrešali sva že obstoječo literaturo o tem zgodovinskem obdobju, ki bi bila napisana za otroke, mlajše najstnike. Edino, kar lahko izpostavimo, je knjižica z naslovom »Dnevnik legionarja Primusa«, avtorja Žiga X. Gombača. Ta zveščič, kot je knjižica poimenovana, prikazuje sosledje dogodkov v Poetoviu na humoren način in v najini starostni stopnji primernem jeziku.

3.2 Program projekta

Najin inovacijski predlog sva zasnovali tako, da bi živel v sedanjem času, vendar bi nas tudi hkrati popeljal 2000 let nazaj, v obdobje Rimljanov. S projektom bi obogatili življenje lokalnih prebivalcev in hkrati nam na Ptuj vedno dobrodošlih turistov. Kot sva že tekom naloge omenili, želiva vključiti vse starostne stopnje, od otrok iz vrtca do najstarejših članov naše lokalne skupnosti kot tudi obiskovalcev, učencev in dijakov slovenskih šol.

Ponudili bi naslednje tematske delavnice:

1. Kiparska delavnica (izdelava medaljonov, štampiljk in amfor iz gline)

2. Risanje in slikanje rimskih motivov
3. Rimska kulinarika
4. Rimske legije in bojevanje
5. Verovanje in bajeslovna bitja
6. Rimska arhitektura in gradbeništvo
7. Pravljice starega Rima
8. Latinščina in rimska pisava
9. Rimski plesi in glasba
10. Izdelava mečev iz kartona
11. Izdelava ščitov iz kartona
12. Izdelava vojakov iz kartona
13. Izdelava nakita
14. Predstavitvena delavnica o Rimljanih z uporabo aplikacije¹⁵

3.3 Uresničitev in preizkušanje projekta

Projekt Eksperimentalni rimski kamp Poetovio je dobro načrtan, vendar vsak projekt je potrebno tudi realizirati, da lahko zagotovo rečemo, da je dober. Zato smo se na naši šoli odločili, da ga preizkusimo.

Tako smo se 11. 10. 2019 v okviru tedna kulturne dediščine peš odpravili prav vsi učenci naše šole (380 učencev) na Štuke pri Ptuju v Rimski kamp Poetovio. Pred pričetkom je bilo potrebnih nekaj priprav in dogovorov, ki so nujno potrebni za nemoteno delo s tako velikim številom učencev, starih med 5 in 15 let.

Na začetku so nas prejeli rimski vojaki in sam Klasus (gospod Andrej Klasinc), ki nas je pozdravil z znamenitim pozdravom »AVE« in nam na kratko predstavil sam kamp in pomen le-tega in Rimljanov na sploh na Ptuju. Po uvodnem nagovoru smo se po oddelkih razvrstili k ponujenim dejavnostim. Na voljo je bila pestra izbira delavnic, kot so kiparstvo, opekarstvo, rimska peč, vojska, kulinarika, arhitektura in gradbeništvo, rimski plesi in glasba, razstava amfor in še nekaj ustvarjalnih delavnic.

Sliki 17 in 18: Pozdrav v rimskem kampu Poetovio s strani vojakov in Klasusa.
(Vir: <https://www.olgica.si/2019/10/16/tehniski-dan-1-9/>).

¹⁵ Delavnica, ki se bo razvila v letošnjem letu.

Ogledali smo si rimsko peč in izvedeli, kako so Rimljani v njej pripravljali gradbene zidake, na kiparski delavnici so nam prikazali, kako so Rimljani ustvarjali oljenke, amfore in druge posode iz gline ob pomoči preprostega lončarskega vretena. V izdelavi so se preizkusili tudi naši učenci, ki so lahko izdelali oljenke, skodelice za vodo in obeske. V delavnici rimskih plesov in glasbe so se učenci naučili obrednega plesa rimskih svečenic vestalk. Najmlajši učenci so se preverili v risanju in slikanju različnih motivov in predmetov značilnih za Rimljane. Preizkusili so se prav tako v izdelavi mečev iz kartona in rimskih kap, prisluhnilo pravljicam starega Rima, predstavitvi rimske vojske, kjer smo izvedeli, kako so bili vojaki oblečeni, kakšna je bila njihova oprema in orožje ter katere vojaške tehnike in formacije so uporabljali. V delavnici o rimski arhitekturi in gradbeništvu smo izvedeli veliko zanimivosti, na koncu pa smo svoje znanje preverili v kvizu.¹⁶

Nato smo se po programu razvrstili v delavnice, odvisno od starosti učencev in teme.

3.3.1 KIPARSKA DELAVNICA (izdelava medaljonov, štampljk, amfor ...)

Delavnica je bila namenjena učencem od 6. do 9. razreda in je potekala na prostem. V uvodu je vodja delavnice predstavila potek izdelave medaljona, nato smo se učenci preizkusili v izdelavi še sami. Vsak učenec si je izdelal svoj medaljon iz gline. Najprej smo izbrali obliko medaljona (krog, pravokotnik), nakar smo se lotili same izdelave, ki je trajala približno 30 minut. Medaljone smo pustili na prostem, da se posušijo.

Sliki 19 in 20: Izdelava medaljonov iz gline.
(Vir: <https://www.olgica.si/2019/10/16/tehniski-dan-1-9/>).

Zraven medaljonov smo učenci izdelovali iz gline še najrazličnejše rimske izdelke, kot so amfore, oljenke in druge posode. Ta izdelava je potekala s pomočjo lončarskega vretena.

¹⁶ <https://www.olgica.si/2019/10/16/tehniski-dan-1-9/>

Sliki 21 in 22: Izdelava amfor, oljenk in druge posode iz gline.
(Vir: <https://www.olgica.si/2019/10/16/tehniski-dan-1-9/>).

3.3.2 RISANJE IN SLIKANJE RIMSKIH MOTIVOV, STAVB, AMFOR (s svinčnikom, ogljem, barvami, lesenimi barvicami idr.)

Delavnice so se udeležili učenci in učenke 4.–6. razredov in je trajala približno 30 minut (lahko traja tudi dlje, odvisno od motivov, materialov idr.). Delavnica je potekala pod streho v zgornjem nadstropju domusa, kjer je tudi stalna in največja razstava replik rimskih amfor v Sloveniji. Pripravljene so bile mizice in stoli. Učenci so risali in slikali rimske čelade, rimske stebre, ščite, akvadukte, viadukte, vaze in najrazličnejše motive, ki so bili značilni za obdobje rimskega imperija.

Slike 23, 24, 25 in 26: Slikanje rimskih motivov z ogljem in svinčnikom.
(Vir: <https://www.olgica.si/2019/10/16/tehniski-dan-1-9/>).

Slika 27: Stalna in največja razstava replik rimskih amfor v Sloveniji.
(Vir: <https://www.olgica.si/2019/10/16/tehniski-dan-1-9/>).

3.3.3 RIMSKA KULINARIKA

Zanimivo je dejstvo, da so Rimljani med obrokom ležali na zofah, da jim je bilo čim bolj udobno. Česar takega mi učenci na ta dan sicer nismo preizkusili, a kljub temu smo se poučili o rimski kuhinji. Hrana Rimljanov je bila zelo pestra, še posebej bogatejših. Jedli so veliko različnih vrst sira, mesa, kruha, uporabljali so orientalske začimbe. Med in poper sta veljala za prepoznavno mešanico rimske kuhinje.

Delavnica je bila namenjena vsem učencem šole. Učenci smo se poučili, kaj so Rimljani jedli ob posameznih obrokih. Tako smo ugotovili, da se marsikatera sestavina ali celo jed iz rimskih časov najde tudi v današnji kuhinji. Posebej zadolženi smo bili učenci 7. b oddelka, ki smo vsem učencem šole pripravili in postregli malico. Pomagale so nam vestalke iz Hajdine, ki so pripravile jabolka, oblita z medom, po katerem je bila tako rekoč poznana rimska kuhinja. Ta delavnica je potekala v rimski kuhinji.

Slika 28: Vestalke iz Hajdine pri pripravi malice.
(Vir: <https://www.olgica.si/2019/10/16/tehniski-dan-1-9/>).

3.3.4 RIMSKE LEGIJE IN BOJEVANJE

Delavnica je potekala pred velikim šotorom na travnati površini. Namenjena je bila učencem vseh starostnih stopenj (od 1. do 9. razreda). Rimski vojaki, opremljeni s ščiti, čeladami, sulicami in volčjimi ogrinjali so nam predstavili rimsko vojsko, sestavne dele rimske bojne opreme, načine bojevanja,

predvsem pa njihove uspešne formacije, po katerih so bili izjemno znani in posledično temu tudi uspešni. Učenci smo lahko pomerili čelado, poprijeli za ščit, prav tako smo lahko pomerili volčje ogrinjalo, ki je služilo vojakom predvsem na bojnih pohodih v hladnejše predele Evrope, kamor so se podali, da bi osvajali nova ozemlja (npr. Galija na severu Evrope).

Sliki 29 in 30: Rimski vojaki med predstavitvijo bojevanja.
(Vir: <https://www.olgica.si/2019/10/16/tehniski-dan-1-9/>).

Nekateri učenci so se lahko pomerili v mečevanju (za zabavo seveda in z lesenimi meči). Učencem je bilo najbolj všeč prav dostopnost vojakov, saj so se jih lahko dotaknili, prijeli za ščit, kožuh idr.

Slika 31: Učenci med mečevanjem.

Slika 32: Učenci v bojni postavi.

(Vir: <https://www.olgica.si/2019/10/16/tehniski-dan-1-9/>).

3.3.5 VEROVANJE IN BAJESLOVNA BITJA

Rimljani so bili politeisti, saj so verovali v več bogov, verjeli pa so tudi v bajeslovna bitja, kot je na primer bil kip volkulje, ki doji dvojčka Romula in Rema. Ta delavnica je bila povezana z obrednim plesom in vestalkami, ki so bile v tej delavnici naše učiteljice. Delavnica je bila na prostem in je bila namenjena učencem vseh triad. Preko pripovedovanja so učenci spoznavali rimske bogove na zanimiv in »pravljličnik« način preko zgodbic. Starejši učenci, ki so se z rimsko verovanje že seznanili pri pouku zgodovine, pa so znanje poglobljali z delovnimi listi, branjem zanimivosti idr.

Slika 33: Spoznavanje rimskega politeizma in bajeslovnosti.
(Vir: <https://www.olgica.si/2019/10/16/tehniski-dan-1-9/>).

3.3.6 RIMSKA ARHITEKTURA IN GRADBENIŠTVO

Delavnica je bila namenjena učencem 2. in 3. triade in je potekala na prostem. Učenci smo od učiteljice ga. Daniele Štumberger izvedeli veliko zanimivosti o rimski arhitekturi. Predvsem so dali poudarek na rimskih stebrih, ki so si jih lahko ogledali tudi v živo, saj jih veliko stoji v kampu. Spoznavali so značilnosti rimskih zgradb, spoznali tipično sestavo rimskega mesta s forumom, panteonom, amfiteatrom, vilami, domusom, rimsko cesto idr. Ob koncu delavnice smo se pomerili v kvizu, kjer smo dokazali svoje znanje o rimski arhitekturi in gradbeništvu.

Sliki 34 in 35: Spoznavanje rimske arhitekture in gradbeništvu.

(Vir: <https://www.olgica.si/2019/10/16/tehniski-dan-1-9/>).

Učenci so natančno spoznali domus, osrednjo hišo rimskega kampa, kjer se nahaja tudi fontana, kar je bilo v starem Rimu tipični sestavni del bogatejših hiš.

Slika 36: Fontana v notranjosti domusa.

(Vir: <https://www.olgica.si/2019/10/16/tehniski-dan-1-9/>).

3.3.7 PRAVLJICE STAREGA RIMA

Delavnica je potekala na prostem, na travnati površini in je trajala približno 30 minut. Delavnica je bila namenjena vsem učencem. V prvi triadi (učenci od 1.–3. razreda) je knjižničarka gospa prebirala pravljice starega Rima. Aktivno pa so sodelovali tudi učenci, saj so tudi sami prebirali pravljice, si ogledali slikanice, odigrali kakšnem prizor idr. Starejši učenci so spoznavali rimsko književnost, mislece, poudarek je bil tudi na retoriki, katere največji predstavnik je bil Cicero. Po njegovih navodilih so učenci 9. razreda izpopolnjevali svoje govorniške sposobnosti in se preizkušali v javnem nastopanju.

Sliki 37 in 38: Spoznavanje rimskih pravljic.

(Vir: <https://www.olgica.si/2019/10/16/tehniski-dan-1-9/>).

3.3.8 LATINŠČINA IN RIMSKA PISAVA

Delavnica je potekala v domusu, na razpolago smo učenci imeli mizice in klopi. Preizkusili smo se v zapisu rimskih števil. Delavnice so se udeležili učenci in učenke 4. razredov in je trajala približno 20 do 30 minut.

Slika 39: Učenci pišejo v latinščini.

(Vir: <https://www.olgica.si/2019/10/16/tehniski-dan-1-9/>).

3.3.9 RIMSKI PLESI IN GLASBA

Delavnica je potekala na travnati površini in je bila namenjena učencem 1. in 2. triade (1., 2., 3. in 4. razred). Učenci so se najprej seznanili z rimskimi plesi in glasbo, ki se je ob tem igrala. Izvedeli so marsikatero zanimivost o obrednem plesu, o rimskih instrumentih, o oblačilih idr. Nato so se še sami preizkušali v obrednem plesu, ki se je odvijal v sklenjenem krogu. Vodja delavnice je prikazovala plesne korake, ki smo si jih učenci poskušali čim hitreje zapomniti, da smo se lahko vključili in odplesali pravi rimski ples.

Sliki 40 in 41: Učenci med rimskim plesom.

(Vir: <https://www.olgica.si/2019/10/16/tehniski-dan-1-9/>).

3.3.10 IZDELAVA RIMSKIH MEČEV IN ČELAD IZ KARTONA

Delavnica je bila namenjena učencem 1. in 2. triade. Odvijala se je v pritličju domusa, trajala je 45 minut. Vsak učenec si je samostojno izdelal svoj rimski meč iz kartona in rimsko pokrivalo, nato pa je še lahko vse skupaj lepo okrasil z barvami. Učiteljice, ki so bile hkrati vodje delavnice, so nam pripravile modele, na razpolago smo imeli karton in barve (zlata, rdeča, črna, siva idr.).

Slika 42: *Izdelovanje mečev iz kartona.*

(Vir: <https://www.olgica.si/2019/10/16/tehniski-dan-1-9/>).

3.3.11 IZDELAVA ŠČITOV IZ KARTONA

Tudi ta delavnica se je odvijala v pritličju domusa. Na voljo smo ponovno imeli mize in klopi. Vodje delavnice so nam dali na razpolago karton, škarje in barve. Izdelovali smo ščite iz kartona in jih poljubno okrasili.

Slika 43: *Izdelovanje vojakov iz kartona.*

(Vir: <https://www.olgica.si/2019/10/16/tehniski-dan-1-9/>).

3.3.12 VOJAKI IZ KARTONA

Tako kot prejšnji dve delavnici, se je tudi ta odvijala pod podobnimi pogoji, kot prejšnji dve, in sicer v pritličju domusa. Delovni material je bil karton, škarje, barve in lepilo. Ponovno smo lahko bili ustvarjalni.

Slika 44: *Izdelovanje ščitov iz kartona.*
(Vir: <https://www.olgica.si/2019/10/16/tehniski-dan-1-9/>).

3.3.13 NAKIT

V starem Rimu so ženske veliko dale na svoj izgled in tudi na nakit. Prav tako je bil simbol moči tudi prstan, ki je obenem lahko osebo, ki je določen prstan nosila, okarakteriziral za npr. konzula, senatorja idr. Ženske so nosile zapestnice, verižice tako iz zlata (bogatejše ženske) kot tudi iz raznih kamnov. Ker je to material, ki je drag, smo se odločili, da bomo izdelovali obeske iz gline. Potekala je kot kiparska delavnica. V tej delavnici pa smo svojo ustvarjalno žilico usmerili v izdelavo obeskov.

3.3.14 OPEKARSTVO

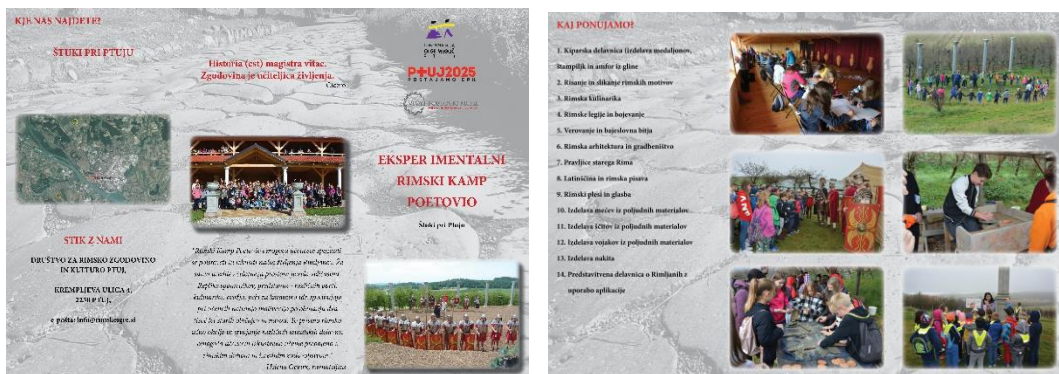
V delavnici so učenci 3. tirade spoznali opekarstvo v starem Rimu, saj so Rimljani v velikih opečnatih pečeh žgali opeko – zidake, s katero so potem gradili zgradbe. Gospod Klasinc nam je povedal marsikatero zanimivost, med drugim da gre pri peči, pred katero smo se nahajali, za rekonstrukcijo oz. kot bi mi rekli »fake«, ki pa deluje tako kot peči v starem Rimu. Da je res tako, je bila peč tudi zakurjena, da smo si lahko še boljše predstavljali, kako je potekalo opekarstvo v starem Rimu.

Slika 45: *Prikaz opekarstva ob zakurjeni rimski peči.*
(Vir: <https://www.olgica.si/2019/10/16/tehniski-dan-1-9/>).

3.4 Povabilo slovenskim šolam

Po preizkusu kampa smo bili izjemno navdušeni, zato sva prepričani, da bi bilo to všeč tudi drugim šolam. Odločili sva se, da bova naredili letak z vsemi potrebnimi informacijami, lokacijo (zemljevidom), kontaktnimi podatki in programom (kaj se ponuja). Na letaku so fotografije iz delavnic. Letak bova poslali v mesecu maju vsem slovenskim osnovnim in srednjim šolam po Sloveniji, kajti veliko bolj učinkovito je, ko imaš letak v rokah in si ga ogledaš, kot pa da bi poslale šolam zgolj le-tega po elektronski pošti, saj se v današnjem času tako dnevno srečujemo s »poplavo« reklamne elektronske pošte.

3.5 Predstavitev projekta v povezavi s spletnimi stranmi

Projekt je potrebno tudi reklamirati, da bi dosegel čim večje število ljudi. Zato sva se povezali z avtorji spletnih strani, kot so:

1. Spletna stran MO Ptuj – pod področje *TURIZEM*.
2. Spletna stran *I FEEL SLOVENIA* – pod področje *ZNAMENITOSTI & AKTIVNOSTI*.
3. Spletna stran *TURISTIČNA ZVEZA SLOVENIJE* – pod področje *PROJEKTI*.
4. Rimske igre <http://www.rimskeigre.si/>
5. Poetovio 69 – Društvo za rimsko zgodovino in kulturo (facebook stran).

4 ZAKLJUČEK

Kot ponosni Ptujčanki sva se odločili za inovacijski projekt, s katerim bi si dovolili dati en majhen pečat najinemu rojstnemu mestu. Ideja se nama je pričela porajati v preteklem šolskem letu, ko se je vse pričelo vrteti okrog pomembnega jubileja, 1950. obletnice prve pisne omembe mesta Ptuja pod sloganom »Vivat Poetovio!«. V mestu so se zvrstili dogodki, s katerimi smo počastili ta jubilej. Tudi najina osnovna šola, OŠ Olge Meglič, je prispevala nepozaben dogodek, in sicer muzikal »Poetovio«, v katerem sva nastopili tudi sami. In ravno to najino sodelovanje v muzikalu je v nama zbudilo radovednost izvedeti še kaj več o Ptuj, predvsem v rimskem obdobju.

Takoj sva vedeli, na koga se morava obrniti, seveda na učiteljico dr. Renato Debeljak, saj je bila prav ona režiserka našega muzikala. Skupaj smo staknile glave in izdelale okvirni načrt. K sodelovanju smo povabile g. Andreja Klasinca, ki je postal somentor najine naloge. Pričeli smo zbirati gradivo in ustvarjati inovacijski projekt, ki smo ga sestavili iz hipotez, ciljev in pričakovanih rezultatov, ki bi jih naj ob koncu raziskav potrdili oziroma ovrgli.

V uvodu sva predstavili namen in cilje naloge, strukturo naloge, metode dela in hipoteze. Nato sva se lotili teoretičnega dela, v katerem sva predstavili mesto Ptuj in Rimljane, predvsem sva se osredotočili na Markusa Antoniusa Primusa, saj je ravno v njegovem času Ptuj zaslovel in bil prvič poimenovan. Sledil je del, v katerem sva s pomočjo najinega somentorja g. Andreja Klasinca predstavili Poetovio LXIX – Društvo za rimsko zgodovino in kulturo Ptuj, Rimske igre ter Rimski kamp Poetovio.

Sledil je najzahtevnejši del naloge, empirični del. Na začetku, ko sva imeli zgolj idejo o inovacijskem projektu, je bilo potrebnega veliko razmišljanja o celotnem projektu. Brskali sva po spletu in iskali podobne projekte, ki bi nama lahko bili navdih in v pomoč za oblikovanje najinega. Kot sva že omenili, takšnega projekta oz. eksperimentalnega rimskega kampa v Sloveniji nisva našli in kaj nama je preostalo drugega, kot pa da začneva na začetku. Najin inovacijski predlog sva zasnovali tako, da bi živel v sedanjem času, vendar nas tudi hkrati popeljal 2000 let nazaj, v obdobje Rimljanov. Z inovacijskim projektom sva želeli doseči predvsem to, da bi povabili učence in dijake iz celotne Slovenije v edinstven projekt, v okviru katerega ne gre za muzej na prostem, ampak za eksperimentalno delo, katerega del so obiskovalci kot aktivni raziskovalci sami.

Raziskovalni del sva opravili tako, da sva se pogovarjali z ljudmi, ki že dalj časa na Ptuj delujejo na kulturno-zgodovinskem področju, med katerimi nama je bil v veliko pomoč predvsem najin somentor, gospod Andrej Klasinc, predsednik programskega sveta praznovanja 1950-letnice prve pisne omembe Ptuja in »oče« rimskih iger in rimskega kampa v Sloveniji nasploh. Del raziskovalnega dela je potekal tudi na terenu, in sicer ko smo kot celotna šola najin inovacijski projekt tudi izvršili oz. uresničili.

Ob začetku naloge sva si zastavili tri hipoteze:

H1 Eksperimentalni rimski kamp Poetovio ni zgolj muzej na prostem, ampak ponuja eksperimentalen vpogled v življenje in kulturo Rimljanov na naših tleh.

H2 Eksperimentalni rimski kamp Poetovio bi obogatil turistično ponudbo na Ptuj, predvsem pa privabil v naše mesto otroke in mladostnike iz celotne Slovenije.

H3 Eksperimentalni rimski kamp Poetovio na Ptuj s poučno vsebino, kreativnimi in ustvarjalnimi tematskimi delavnicami o Rimljanih, njihovi kulinariki, oblačilih, pisavi in govorici, navadah in običajih, glasbi, načinu bojevanja itd. je v Sloveniji edinstven oz. še v takšnem obsegu in sestavi ne obstaja.

H1

11. oktobra 2019 smo imeli v okviru *Tedna kulturne dediščine* in 1950- obletnice prve pisne omembe našega mesta vsi učenci šole OŠ Olge Meglič tehniški dan. Dan dejavnosti je potekal na Štukih v *Rimskem kampu Poetovio*. Učenci si kampa nismo le ogledali, temveč smo imeli priložnost sodelovati v najrazličnejših delavnicah in se s tem vrniti približno 2000 let nazaj v zgodovino. Učenci smo aktivno sodelovali v raznolikih delavnicah, tematiziranih na rimsko zgodovino: ustvarjali smo meče, rimske vojake in ščite iz kartona, z ogljem ali svinčnikom risali rimske motive, pisali latinico in se učili rimske številke, ob ponujenih in »in situ« postavljenih stebrih, zgradbah (domus) smo spoznavali in raziskovali rimsko arhitekturo in gradbeništvo, se z rimskimi vojaki bojevali, z vestalkami zaplesali, pripravljali rimsko malico, brali in primerjali naše ter rimske pravljice, ob teoretičnih osnovah rimskega opekarstva izdelovali medaljone, oljenke in amfore iz gline, se potopili v čas politeizma idr. S tem prvo hipotezo potrjujeva, saj ne gre zgolj za muzej na prostem, kjer so obiskovalci pasivni poslušalci in gledalci, ampak omogoča s kreativnostjo, aktivnim sodelovanjem, ustvarjanjem in raziskovanjem eksperimentalen vpogled v življenje in kulturo Rimljanov na naših tleh.

H2

Velikokrat slišiva, da Ptuj ne živi, da se na Ptuj premalo dogaja, sprašujemo se, kje so ljudje, zakaj so ulice tako prazne. Prav tako je potrebno povedati, da učenci in dijaki, ki pridejo na Ptuj iz drugih krajev Slovenije, kaj več kot ogleda kulturnih znamenitosti nimajo na voljo. Ker pa smo otroci in mladostniki kreativni in raje sami preučujemo, izdelujemo, raziskujemo, skratka se učimo aktivno in ne pasivno, meniva, da bi inovacijski projekt – Eksperimentalni kamp Poetovio otrokom ravno to omogočil. Zato sva prepričani, da bi ravno Eksperimentalni kamp Poetovio privabil v naše mesto otroke in mladostnike, saj sva v pogovoru z najinim somentorjem g. Andrejem Klasincem prišli do zaključka, da z Rimskimi igrami v mesto vsako leto prihaja več ljudi, tudi otrok in mladine in da so velikokrat otroci tisti, ki izrazijo željo, da se priključijo, saj želijo na eksperimentalen način in ne le po pripovedih ali knjigah spoznati, kako so živeli Rimljani. Tudi mi, učenci OŠ Olge Meglič, smo z našo izkušnjo v Rimskem kampu Poetovio spoznali, da je učenje lahko zelo zanimivo, če se ga ponudi na eksperimentalen, kreativen, ustvarjalen, raznovrsten, nesuhoparen in nedolgočasen način. S tem tudi drugo hipotezo potrjujeva.

H3

Pred tremi leti je društvo Poetovio LXIX na Ptuj odprlo Rimski kamp Poetovio, ki ga želijo, kot pravi predsednik društva in idejni vodja projekta g. Andrej Klasinc, dograjevati in dopolnjevati. Že sam kamp je v Sloveniji edinstven, najin inovacijski projekt Eksperimentalni rimski kamp Poetovio s poučno vsebino, kreativnimi in ustvarjalnimi tematskimi delavnicami o Rimljanih, njihovi kulinariki, oblačilih, pisavi in jeziku, navadah in običajih, glasbi, načinu bojevanja pa v Sloveniji še ne obstaja, s tem pa potrjujeva najino tretjo hipotezo.

Kot sva že v sami nalogi omenili, nama je g. Andrej Klasinc predstavil načrte za prihodnost, ki niso zanimivi le za obogatitev turistične ponudbe na Ptuj, ampak tudi za širitev najinega tukaj predstavljenega projekta. Ker se bo sam kamp v prihodnosti širil in dopolnjeval z nasadi dreves, vinske trte, zgrajen bo amfiteater, tempelj idr.,¹⁷ se odpirajo možnosti za dodatne delavnice in kreativnosti. Ker se bo uredil tudi prostor za šotore in se bodo postavile lesene hišice, se lahko iz enodnevnega projekta, ki sva ga predstavile, razvije več dnevni rimski tabor, v katerega se vključi tudi ogled bogate arheološke zbirke po Ptuj, obiščejo mitreji idr.

¹⁷ Podrobneje o načrtih na prihodnost so navedeni in opisani na strani 19.

Slika 46: Zadovoljstvo v naših očeh ob zaključku eksperimentalnega rimskega kampa.
(Vir: <https://www.olgica.si/2019/10/16/tehniski-dan-1-9/>).

5 VIRI IN LITERATURA

- Frazer, Alfred (1998). *The Roman villa*. University of Pennsylvania Museum Publication. str. 64. ISBN 978-0-924171-59-8.
- Lamut, Brane (1992). Poetovio v rimskem obdobju. *Kronika (Ljubljana)*, letnik 40, številka 3, str. 161–168. URN:NBN:SI:DOC-U4KDWI9C from <http://www.dlib.si/MLA>.
- Brance, Andrej. Ciglencečki, Marjeta (1988), Ptuj z okolico. Narodna in univerzitetna knjižnica, Ljubljana.
- Gombač, Žiga (2011). Dnevnik legionarja Primusa. Simbol, Ljubljana. 821.163.6-93-32.
- Petrassek, Rudolf (1992). Pettau. Edition Strahalam, Graz/Wien.
- V. Hoffiler, B. Saria, Antike Inschriften aus Jugoslawien 1, Zagreb 1938, št. 285.

5.1 Spletna literatura in viri

- <http://airth.global/depositview.aspx?dpid=8625&lng=sl> [dostop: 13. 12. 2019].
- <https://www.vivatpoetovio.si/novice/> [dostop: 13. 1. 2020].
- <https://www.olgica.si/2019/10/16/tehniski-dan-1-9/> [dostop: 13. 2. 2020].
- <https://discoverptuj.eu/dogodki/event/ptujske-rimske-igre-2019/> [dostop: 7. 1. 2020].
- <https://www.olgica.si/2019/06/08/razstava-zgodbe-nasega-mesta/> [dostop: 13. 12. 2019].
- <https://www.petv.tv/novice/kultura/otroski-likovni-natecaj-rimljani/> [dostop: 3. 2. 2020].
- <https://www.olgica.si/2019/10/08/muzikal-poetovio-tudi-drugic-spravil-obcinstvo-na-noge/> [dostop: 13. 12. 2019].
- <https://ptujinfo.com/novica/lokalno/ptuj-je-ob-1950-letnici-prve-pisne-omembe-dobil-svojo-postno-znamko/87103?page=0%2C0%2C10> [dostop: 13. 12. 2019].
- <https://www.vivatpoetovio.si/odprtje-razstave-zgodbe-nasega-mesta/> [dostop: 13. 12. 2019].
- <https://www.vivatpoetovio.si/otvoritev-razstave-mednarodnega-otroskega-likovnega-natecaja-rimljani/> [dostop: 13. 1. 2020].
- <https://www.vivatpoetovio.si/praznovanje-1950-letnice-prve-pisne-omembe-ptuja-na-os-ljudski-vrt-ptuj/> [dostop: 13. 1. 2020].
- <https://www.vivatpoetovio.si/ob-letosnjem-jubileju-tudi-priloznostni-zig-in-kuverta-ter-osebna-znamka/> [dostop: 23. 12. 2019].
- <http://www.rimskeigre.si/index.php/o-nas> [dostop: 19. 12. 2019].
- <https://www.vivatpoetovio.si/presernijada/> [dostop: 19. 12. 2019].
- <https://www.vivatpoetovio.si/predstavitev-knjige-rimska-vojska-v-republiki-in-cesarstvu-ter-rimski-vojaski-nagrobniki-iz-petovione/> [dostop: 19. 12. 2019].
- <https://www.picuki.com/tag/ptujskigrad> [dostop: 17. 12. 2019].
- <https://www.olgica.si/2019/06/08/razstava-zgodbe-nasega-mesta/> [dostop: 13. 12. 2019].
- <https://pmpo.si/stalnice/osrcje-petovione/> [dostop: 4. 12. 2019].
- https://sl.m.wikipedia.org/wiki/Slika:Ptuj_-_Orfejev_spomenik_1.jpg [dostop: 13. 12. 2019].
- <https://discoverptuj.eu/mitraizem-in-mitrova-svetisca-mitreji-na-ptuju/> [dostop: 13. 12. 2019].
- <https://www.augustins.org/en/les-collections/sculptures/xvii-xviii/panorama-des-oeuvres/-/oeuvre/27969> [dostop: 13. 12. 2019].
- <https://www.vivatpoetovio.si/zgodovina/znane-osebnosti-rimske-petovione-mark-antonij-primus/> [dostop: 1. 12. 2019].

- <https://www.vivatpoetovio.si/wp-content/uploads/MARK-ANTONIJ-PRIMUS.pdf> [dostop: 3. 12. 2019].
- <https://www.tednik.si/kultura/18031-ptuj-knjiga-ivana-tuska-o-rimski-vojski-v-dopolnjeni-izdaji> [dostop: 13. 2. 2020].
- <https://sl.wikipedia.org/wiki/Ptuj> [dostop: 2. 2. 2020].